

5. udkast til koncept for institutioner med familiepladser

Koncept for institutioner med familiepladser

Formål

Formålet med en familieplads er, at institutionen i nært samarbejde med forældrene sikrer børn, der udviser tegn på manglende trivsel, mulighed for deltagelse i sociale fællesskaber, for herigennem at fremme børnenes trivsel, udvikling og læring. En familieplads skal fungere som et tidligt forebyggende tiltag, der skal sikre, at barnet både i daginstitutionen og på sigt bevarer tilknytningen til almenområdet i nærmiljøet.

Målgruppen for familiepladser

En familieplads kan tilbydes børn, der gennem en marginaliseret position i institutionens fællesskaber udviser behov for øget trivsel.

Der er tale om børn, der hører til inden for almenområdet, men som af forskellige årsager har behov for særlig opmærksomhed og støtte – i kortere eller længere perioder - for fortsat at kunne trives og udvikle sig.

Det er en forudsætning, at barnets forældre er indstillet på at indgå i og bidrage til et ligeværdigt og gensidigt udvidet samarbejde med institutionen om forhold af betydning for barnets fortsatte trivsel og udvikling.

Udvælgelse af institutioner med familiepladser

Familiepladser retter sig mod institutioner med børn i alderen 0-5 år

Familiepladser kan oprettes i institutioner beliggende i områder med 40 % arbejdsløshed og en gennemsnitlig indkomst på maksimalt 158.000 kr.

Det anbefales, at institutioner med familiepladser som minimum er normeret til 40 børn.

Institutionen og den familiepladsansvarlige konsulent skal indgå i et åbent, ligeværdigt og konstruktivt samarbejde om institutionens praksis og dokumentation af denne.

I udvælgelsen bliver der lagt vægt på andelen af uddannet personale og stabilitet i ledelsen og institutionens personalegruppe. Derudover vil der indgå en vurdering af, hvorvidt struktureringen af institutionens fysiske rammer giver mulighed for et voksenlæringsmiljø.

I samarbejde med det enkelte distrikts pædagogiske konsulent skal den familiepladsansvarlige konsulent løbende vurdere hvorvidt institutionen forsat arbejder inden for konceptets rammer.

Ressourcetildeling

For at sikre og fastholde kvaliteten af den særlige pædagogiske indsats, herunder planlægning, koordinering, refleksion og udvidet forældresamarbejde tildeles institutioner med familiepladser kr. XXX i 2009-priser årligt pr. familieplads. Herudover ydes tilskud til frikøb for medarbejdere, der deltager i kompetenceudvikling og ekstern mødevirksomhed.

Visitation

Visitation til familiepladser forankres i distriktets visitationsudvalg i forhold til støtteressourcerne. Det anbefales at den familiepladsansvarlige konsulent, en repræsentant fra sundhedsplejen og lederne fra institutioner med aktuelt ledige familiepladser deltager.

Ved visitation til familieplads vægtes nærhedsprincippet og barnets fortsatte lokale tilhørsforhold. Da det er intentionen, at barnet bevarer tilknytningen til sit nærmiljø, tilstræbes det, at ledige familiepladser tilbydes i forvejen indskrevne børn i institutioner med familiepladser.

Overflyttede børn tilbydes plads i institutionen efter endt familiepladsforløb.

Børn med diagnose visiteres som udgangspunkt ikke til en familieplads.

Kendetegn for institutioner med familiepladser

Det pædagogiske arbejde i en familieplads er funderet på begrebet social inklusion og har dermed til hensigt at minimere og eliminere eksklusionsfaktorerne i det enkelte barns liv. Den enkelte institution fokuserer således ikke udelukkende på de børn, der er anderledes men er forpligtede til at arbejde på, at hele daginstitutionens pædagogik, indretning og struktur understøtter inklusionsperspektivet. Arbejdet finder ikke sted i særlige grupper, men gennem fleksible gruppestrukturer, så børnene sikres deltagelse i betydningsbærende fællesskaber indenfor institutionens normale rammer.

Et andet kendetegn ved en familieplads er det udvidede, ligeværdige samarbejde mellem hjem og institution. Samarbejdet mellem hjem og institution må altid være med barnet som omdrejningspunkt. Det udvidede forældresamarbejde skal bidrage til en gensidig forståelse og indsigt i barnets hele liv, og give mulighed for pædagogisk vejledning og støtte i forhold til forældrenes opdragelse af barnet. Samarbejdet skal tillige give mulighed for at udvikle nye handlingsalternativer, der kan kvalificere de udspil, hjem og daginstitution tilbyder barnet.

Institutioner med familiepladser forpligter sig til at reflektere systematisk over egen praksis og derudfra arbejde stringent metodisk i hverdagen for at styrke børnenes trivsel og læring. Der skal arbejdes hen mod en institutionskultur af reflekterende metodikere. Ledelsen i institutionen er forpligtet til at sikre rum og tid til planlagt systematisk refleksion og er ansvarlig for, at denne systematiske refleksion integreres i institutionens hverdagsliv og bruges konstruktivt fremadrettet.

Institutioner med familiepladser forpligter sig til, at 2 pædagoger deltager i minimum 2 efteruddannelsesdage årligt, samt at hele personalet samlet deltager i en årlig efteruddannelsesdag i institutionen tilrettelagt af den familiepladsansvarlige konsulent. Herudover forpligter institutionen sig til samarbejde med den familiepladsansvarlige konsulent i forhold til at implementere tilgange til metodisk refleksion over egen praksis.

For at kvalitetssikre det pædagogiske arbejde indgår alle institutioner med familiepladser i netværk.

Oprettelse af nye pladser

Udover det ovenstående forpligter de nyoprettede familiepladsinstitutioner sig til at indgå i et forpligtende samarbejde med en i forvejen etableret familiepladsinstitution i forhold til vejledning og rådgivning. Derudover modtager hele personalegruppen i løbet af det første år undervisning i følgende emner: Inklusion, Systemisk/narrativ tænkning, Anerkendelse og forældresamarbejde.

Baggrundsnotat for koncept for institutioner med familiepladser

Baggrundsnotatet er opbygget i nedenstående fire hovedpunkter:

1. **Baggrund for udarbejdelse af et koncept for institutioner med familiepladser**
2. **Formålet med et koncept for institutioner med familiepladser**
3. **Udviklingen af konceptet for institutioner med familiepladser**
4. **Uddybning og begrundelser for konceptet for institutioner med familiepladser**

1. Baggrund for udarbejdelse af et koncept for institutioner med familiepladser

Baggrunden for etablering af familiepladsprojektet er den første Pædagogisk Perspektivplan der blev politisk vedtaget den 17. juni 2003. Planen angiver mål og værdier for det pædagogiske arbejde på dagtilbudsområdet. I planen ønskede pædagogerne, at den forebyggende indsats i dagtilbud blev et udviklingsperspektiv, som der skulle gøres en særlig indsats over for de kommende fire år.

For det andet bestilte Børne- og Ungdomsforvaltningen i 2006 en analyse hos CASA¹ for at skabe overblik over forvaltningens tilbud til udsatte børn i kommunen.

CASA rapporten pegede blandt andet på følgende:

- Analysen påpeger, at der generelt mangler en indsats på småbørnsområdet.
- Der findes en gruppe af børn - "gråzonebørn" - som har det vanskeligt på grund af en enkelt situation e.l., og som har brug for ekstra støtte i en periode. Undersøgelsen efterlyser flere mellemformer af tilbud til denne gruppe børn.
- At der er behov for flere familieinddragende indsatser.
- Det anbefales, at der arbejdes på udvikling af en mere fleksibel tilbudsstruktur med fokus på mellemformer af tilbud til denne gruppe børn.

For at kunne udvikle tiltag i relation til ovenstående problemstillinger har Børne- og Ungdomsforvaltningen, søgt om og efterfølgende modtaget midler fra daværende Familiestyrelsens pulje til forbedret kvalitet i dagtilbud under temaområdet "Midler til udsatte børn". Et af Familiepladsprojektets formål er at udvikle et koncept for almene daginstitutioner med fokus på en familieinddragende indsats ud fra eksisterende familiepladser og forsøg med nye pladser i andre institutioner.

2. Formålet med et koncept for institutioner med familiepladser

Formålet med udviklingen af et koncept for institutioner med familiepladser er i tråd med Børne- & Ungdomsforvaltningens politik, f.eks. Budgetanalysen vedtaget i BUU 15.8.2007, der anbefaler en vifte af tilbud med fokus på mellemformer, så alle børn kan få et tilbud, der passer netop til dem, hvilket også udtrykkes med den senere Specialreform med samme intentioner.

¹Hansen, Finn Kenneth/Marianne Malmgren/Marianne Højland (2006) Indsatsen for udsatte børn og unge - en analyse af tilbud, foranstaltninger og initiativer i tilknytning til Børne- og Ungdomsforvaltningen i Københavns Kommune. Center for Alternativ Samfundsanalyse.

Det har været et af Familiepladsprojektets hovedmål at konceptualisere en "melleform" inden for daginstitutionsområdet forstået som et tilbud inden for almenområdet, hvor der ydes en ekstra forebyggende indsats i arbejdet med børn og familier. Inden for almenområdet befinder familiepladser sig tættest på en helt almindelig daginstitutionsplads, mens eks. basispladser befinder sig tættere på specialområdet.² Konceptet skal fungere som en overordnet ramme og har til hensigt at sikre større overskuelighed. Konceptet skal præcisere fælles kendetegn for en familieplads, der kan udgøre et relevant og sammenhængende tilbud til at imødekomme børns behov for trivsel, udvikling og læring.

Endelig er det intentionen, at et koncept skal sikre mere ensartede forventninger fra forvaltning, pædagoger og forældre. Det er hensigten, at konceptet skal fungere som et styringsredskab, der skal være med til at sikre ensartetheden og fastholde en høj kvalitet i tilbuddet. Overholdelse af konceptets anvisninger er således en forudsætning for den enkelte institutions fortsatte virke som familiepladsinstitution. Dette kræver, at man som familiepladsinstitution er indforstået med og aktivt bidrager til åbenhed og indsigt i institutionens praksis samt er indstillet på at dokumentere og videreformidle det særlige arbejde i forhold til familiepladserne.

3. Udvikling af et koncept for institutioner med familiepladser.

Konceptet for institutioner med familiepladser er blevet til på baggrund af:

- Resultaterne fra effektforskningsundersøgelse foretaget af Danmarks Pædagogiske Universitetsskole ved projektleder Bente Jensen, hvor effekterne af institutionernes pædagogiske tiltag i forhold til børnenes trivsel, læring samt samarbejdet med forældrene er blevet vurderet ved projektets start foråret 2008 og igen ved projektets afslutning foråret 2009.
- De deltagende institutioners erfaringer som de er fremkommet gennem dialog på netværksmøder og gennem institutionernes egen opsamlende beskrivelser af deres udviklingsprojekter.
- Erfaringer fra det to etablerede familiepladsinstitutioner på Nørrebro.
- Evaluering af institutionernes udbytte af projektets kompetenceudvikling.
- De fire pædagogiske konsulenters erfaringer fra arbejdet i institutionerne samt erfaringer indhentet gennem decentral placering i fire distrikter.

Igennem konceptets udviklingsforløb har der været en kontinuerlig dialog med de projektdeltagende institutioner, ligesom Familiepladsprojektets følgegruppe og styregruppe er blevet inddraget.

4. Uddybelse og begrundelser for konceptet for institutioner med familiepladser

Denne beskrivelse af konceptet retter sig til Børne og Ungdomsforvaltningen i Københavns Kommune, herunder centralforvaltningen, distriktsforvaltningen samt institutioner der har eller påtænker at oprette familiepladser.

² Anvendt på Københavns Kommunes Børnelineal vil målgruppen for en familieplads typisk placere sig i spændet mellem 2,5 og 5,0 mens målgruppen for melleformen basispladser placerer sig mellem 5,0 og 8,5.

Kontoret for Pædagogik og Læring er ansvarlig for udviklingen og vedligeholdelsen af familiepladskonceptet, der forankres lokalt i de distrikter, der har institutioner med familiepladser. De familiepladsansvarlige konsulenter ansættes i Pædagogik og Læring, men skal indgå i et nært samarbejde med distriktet og varetage konsulentfunktionerne omkring familiepladsarbejdet i institutionerne.

4.1. Formål med en familieplads.

Formålet med en familieplads er, at institutionen i nært samarbejde med forældrene sikrer børn, der udviser tegn på manglende trivsel, mulighed for deltagelse i sociale fællesskaber, for herigennem at fremme børnenes trivsel, udvikling og læring. En familieplads skal fungere som et tidligt forebyggende tiltag, der skal sikre, at barnet både i daginstitutionen og på længere sigt bevarer tilknytningen til almenområdet i nærmiljøet.

4.2. Målgruppen for familiepladser.

En familieplads kan tilbydes børn, der gennem en marginaliseret position i institutionens fællesskaber udviser behov for øget trivsel.

Der er tale om børn, der hører til inden for almenområdet, men som af forskellige årsager har behov for særlig opmærksomhed og støtte – i kortere eller længere perioder – for fortsat at kunne trives og udvikle sig. Barnets manglende trivsel vil i institutionen typisk komme til syne gennem marginalisering i børnefællesskaberne, hvor barnet oplever vanskeligheder og manglende overskud til at indgå i samspil med andre og enten trækker sig fra kontakt med børn og voksne eller udviser en pågående kontaktform. Det kan være børn fra kriseramte familier, der reagerer på belastninger udsprunget af en social begivenhed som skilsmisse, sygdom eller dødsfald i nær familie og det kan være børn, der reagerer på en række socialt belastende baggrundsfaktorer.

Det er en forudsætning, at barnets forældre er indstillet på at indgå i og bidrage til et ligeværdigt og gensidigt udvidet samarbejde med institutionens personale om forhold af betydning for barnets fortsatte trivsel og udvikling. Såvel forældre som personale skal således kunne leve op til forpligtelsen ved et udvidet samarbejde.

4.3. Udvalgelse af institutioner med familiepladser

Familiepladser retter sig mod institutioner med børn i alderen 0-5 år. Baggrunden for udvælgelsens af denne institutionsmålgruppe knytter sig til den afprøvning af tidlige forebyggende tiltag, der har fundet sted under Familiepladsprojektets forløb.

Effektforskningen har vist, at familiepladser i denne institutionstype har en gavnlig effekt på barnets trivsel og læring. På generelle vanskeligheder viser undersøgelsen at børn med tydelige/alvorlige vanskeligheder i forældrenes optik falder fra 27 % til 8 % over et år, mens det i pædagogerne optik falder fra 17 % til 6 % over samme år. Effekten af familiepladsinterventionen afspejler på de socio-emotionelle kompetencer at have en stor positiv effekt på særligt hensynsfuldhed, hjælpsomhed, solidaritet, udadvendthed, tryghed og mindsket usikkerhed hos barnet. I forhold til børnenes lærings-parathed/kompetencer ses der positive effekter på talkendskab, sproglig formåen, skriftligt, opmærksomhed, koncentration og udtale af sproget. I forhold bl.a. ved at børnene er blevet mere læringsklare, mere opmærksomme og bedre til at koncentrere sig.³

På sigt ville det ligeledes være relevant at afprøve, hvorvidt dette tiltag lader sig overføre

til institutioner med børn fra 6 år og opefter.

Familiepladser kan oprettes i institutioner beliggende i områder med 40 % arbejdsløshed og en gennemsnitlig indkomst på 158.000 kr. Dette kriterium er udvalgt for at styrke muligheden for et i institutionen internt rekrutteringsgrundlag og derved sikre nærhedsprincippet, hvor barnet bevarer sin tilknytning til den lokale daginstitution. I første omgang etableres der kun nye familiepladser i distrikterne Amager, Bispebjerg, Nørrebro og Valby, hvor der gennem projektdeltagelsen er gjort erfaringer og skabt grundlag for en udvidelse af antallet af institutioner, der tilbyder familiepladser. Efter en toårig etablerings- og forankringsperiode er det intentionen, at denne mellemform også skal tilbydes af institutioner i Københavns Kommunes øvrige distrikter.

Det anbefales, at institutioner med familiepladser som minimum er normeret til 40 børn. Begrundelsen for dette er, at for at blive tildelt ressourcer svarende til lønudgiften for en fuldtidspædagog, skal institutionen som minimum råde over fem familiepladser. Den forbedrede normering skal være med til at sikre et højt fagligt niveau i løsningen af de ekstra opgaver, som arbejdet med børnene og forældrene kræver. Derudover vil den erhvervede viden og kompetenceudvikling fra arbejdet med familiepladser være mindre udsat og påvirket af personaleudskiftning, når denne er forankret i større personalegrupper.

Endelig er det et udvælgelseskriterium, at institutionen er indstillet på at indgå i et ligeværdigt og konstruktivt samarbejde med den familiepladsansvarlige konsulent, herunder åbenhed om egen praksis og dokumentation af denne.

I udvælgelsen af institutioner med familiepladser bliver der taget højde for andelen af uddannet personale, da forskningen peger på, at mangel på uddannet personale er en barriere for succesfuld gennemførelse af indsatsen.⁴ Derudover vil der i udvælgelsen blive lagt vægt på stabilitet i ledelsen og institutionens personalegruppe.

I udvælgelsen af institutioner med familiepladser stilles forventning om, at ledelsen kan håndtere administrativ og forvaltningsmæssig ledelse kombineret med ledelse af pædagogisk personale og intervention. Dette set i lyset af, at forskningen peger på, at ledelsens evne til at navigere mellem forvaltning og medarbejdere, herunder evnen til at formidle interventionens indhold, mål, krav og opbygning er essentiel for opnåelsen af de ønskede effekter. Ledelsen skal være åben overfor at skabe forandringer og igangsætte organisatoriske læreprocesser, hvor eksisterende vaner og praksisser udfordres.⁵

I samarbejde med det enkelte distrikts pædagogiske konsulent skal den familiepladsansvarlige konsulent løbende vurdere hvorvidt institutionen forsat arbejder inden for konceptets rammer.

³ Jensen, B., Brandi, U., Kragh, A.: Effekter af ”Familiepladser og Basispladser – udvikling af mellemformer til udsatte børn i dagtilbud” I Københavns Kommune 2007-2009. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Århus Universitet. 2009.

⁴ (ibid.)

⁵ Jensen, B., Brandi, U., Kragh, A.: Effekter af ”Familiepladser og Basispladser – udvikling af mellemformer til udsatte børn i dagtilbud” I Københavns Kommune 2007-2009. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Århus Universitet. 2009.

4.4. Ressourcetildeling.

For at sikre og fastholde kvaliteten af den særlige pædagogiske indsats, herunder planlægning, koordinering, refleksion og udvidet forældresamarbejde tildeles institutioner med familiepladser kr. XXX i 2009-priser årligt pr. familieplads.

De tildelte midler er øremærket til aflønning af ekstra pædagogisk personale, da forskning har dokumenteret bedre normering som forudsætning for optimal gennemførelse af særlige indsatser.⁶ Herudover kan hver institution med familiepladser opnå tilskud til frikøb for medarbejdere, der deltager i kompetenceudvikling og ekstern mødevirksomhed. I hver familiepladsinstitution udpeges et team af pædagoger, der i nært samarbejde med institutionens leder har til opgave at støtte og iværksætte inklusionsfremmende tiltag, yde kollegial sparring, være tovholder for refleksionsprocesser samt bistå med dokumentation og evaluering af såvel daglige pædagogiske tiltag såvel som af det udvidede forældresamarbejde.

Da det er det enkelte barn, der udløser en familieplads, medfører dette, at søskende tildeles familieplads enkeltvis.

4.5. Visitation.

Ved visitation til familieplads vægtes nærhedsprincippet og barnets fortsatte lokale tilhørsforhold. Da det er intentionen, at barnet bevarer tilknytningen til sit nærmiljø, tilstræbes det, at ledige familiepladser tilbydes i forvejen indskrevne børn i institutioner med familiepladser.

Overflyttede børn tilbydes plads i institutionen efter endt familiepladsforløb.

Hver familiepladsinstitution råder over fem til ti familiepladser.

Visitation til familiepladser forankres i distriktets visitationsudvalg i forhold til støtteressourcerne. Det anbefales at den familiepladsansvarlige konsulent, en repræsentant fra sundhedsplejen og lederne fra institutioner med aktuelt ledige familiepladser deltager.

Udvalget visiterer nye børn til ledige familiepladser ud fra de i konceptet beskrevne anvisninger. Såfremt der ingen ledige familiepladser er, visiteres indstillede børn til en venteliste.

Én gang årligt vurderes det ved et statusmøde i foråret, hvorvidt en familieplads fortsat er det mest relevante tilbud til barnet. Denne vurdering foretages i samarbejde mellem institution, forældre og den familiepladsansvarlige konsulent.

Børn med diagnose visiteres som udgangspunkt ikke til en familieplads – dette dog under hensyntagen til diagnosens art. Hvis et barn med familieplads sidenhen bliver diagnosticeret, skal der foretages en revisitation for at sikre, at familiepladstilbuddet fortsat er et tilstrækkeligt tilbud til at styrke barnets trivsel.

Med mindre særlige forhold taler for det, kan barnet ikke have en støtteforanstaltning samtidig med en familieplads.

I forbindelse med en indstilling til en familieplads underskriver forældrene en

⁶ Jespersen, Cathrine: Socialt udsatte børn i dagtilbud. Socialforskningsinstituttet 2006.

samtykkeerklæring (Bilag mangler) på, at de er indstillet på indgå i et udvidet og forpligtende samarbejde med institutionen for at styrke barnets trivsel. Denne samtykkeerklæring vedlægges indstillingen til visitationsudvalget. (Indstillingskema mangler)

Forældrene kan til enhver tid afbryde familiepladsforløbet ved at rette henvendelse til institutionens leder. Institutionen er herefter forpligtet til straks at oplyse dette til den familiepladsansvarlige konsulent.

4.6. Kendetegn for institutioner med familiepladser.

Social inklusion – et pædagogisk omdrejningspunkt.

Definition af inklusion

Inklusion er en vedvarende proces, der handler om at skabe åbne og udviklingsorienterede miljøer, hvor alle børn og unge oplever sig som aktive deltagere i fællesskabet. Målet er at alle

En familieplads er et tilbud om en forebyggende indsats, hvor barnet bevarer tilknytningen til sine forældre og familie. Det pædagogiske arbejde i familieplads er funderet på begrebet social inklusion og har dermed til hensigt at minimere og eliminere eksklusionsfaktorerne i det enkelte barns liv. Inklusion handler om at skabe deltagelsesmuligheder i institutionens fællesskaber for alle børn med udgangspunkt i deres forskelligheder.

Det pædagogiske fokus i familiepladsarbejdet er udvidet til også at omfatte barnets omverden. De vanskeligheder børn i daginstitutioner udviser, kan ikke forstås uafhængigt af den kontekst, hvori de optræder, men må opfattes som reaktioner på u hensigtsmæssige betingelser i barnets omgivelser. Det pædagogiske arbejde har således ikke det enkelte barns fejl og mangler som omdrejningspunkt, og målet er ikke at integrere det afvigende i det normale daginstitutionsmiljø. Det anfægtes ikke, at der findes børn med behov for særlig støtte. Denne støtte må imidlertid gives inden for en pædagogik, der kan tage specifikke hensyn og samtidig udvise ligeværdighed og værdsætte børns forskellighed. Det er således ikke barnet, der gennem normalisering skal bevæge sig for at kunne være en del af fællesskabet. Relationer og sammenhænge der omgiver barnet må også gøres til genstand for intervention. Målet er således en bevægelse fra fokus på individet til et fokus på relationen. Dette betyder også et fokus på pædagogens selvforståelse og praksis som en del af relationen og dermed barnets sociale kontekst.

Den enkelte familiepladsinstitution fokuserer således ikke udelukkende på de børn, der er anderledes men er forpligtede til at arbejde på at hele daginstitutionens pædagogik, indretning og struktur understøtter inklusionsperspektivet. Inklusionsprocesserne har således til hensigt at udvikle rummelige lege- og læringsmiljøer, der vægter mangfoldighed og forskellighed i indsatsen for også at inkludere de børn, der udviser manglende trivsel, gennem en pædagogisk praksis der tager hensyn til, at mennesker lærer og udvikler sig på forskellige måder og på baggrund af forskellige forudsætninger. Praktisk vil inklusion som målsætning betyde, at det pædagogiske arbejde med børn, der tilbydes en familieplads, ikke finder sted i særlige grupper, men at børnene gennem fleksible gruppestrukturer sikres deltagelse i betydningsbærende fællesskaber inden for institutionens normale rammer.

Udvidet forældresamarbejde.

Et andet kendetegn ved en familieplads er det udvidede, ligeværdige samarbejde mellem hjem og institution. Parternes ligeværdighed skal i dette samarbejdsperspektiv forstås således, at begge parter er lige vigtige i forhold til at gøre rammerne for barnets trivsel, selvværd og læring så komplette som muligt.

Ved at involvere forældrene i barnets hverdag i daginstitutionen og lytte til forældrenes erfaringer vedrørende deres barn, kan begge parter få en udvidet forståelse af barnet i dets forskellige livssfærer og dermed mulighed for at skabe sammenhæng og supplere hinanden.

Der vil naturligvis i nogle tilfælde være tale om et sammenfald mellem barnets manglende trivsel og problematikker i familien, men samarbejdet mellem hjem og institution må altid være med barnet som omdrejningspunkt. Pædagogernes primære fokus er barnet og barnets liv og signaler i institutionen. Det udvidede forældresamarbejde skal bidrage til en gensidig forståelse og indsigt i barnets hele liv. En del af familiepladstilbuddet er derfor også at tilbyde støtte i forhold til forældrenes opdragelse af barnet.

Der påhviler det professionelle pædagogiske personale et særligt ansvar for at skabe hensigtsmæssige rammer og tage initiativer til, at et sådant samarbejde kan etableres, men det påhviler begge parter at bidrage til, at dialogen finder sted i en åben og positiv atmosfære og at sørge for at samarbejdet løbende videreudvikles.

Det øgede samarbejde, som forældrene frivilligt vælger at indgå i, baseres på, at såvel institution som forældrene har erkendt, at der er behov for et sådant.

Formålet med samarbejdet er at yde støtte til forældrene på en respektfuld, ikke-klientiserende, udviklingsorienteret måde, således at de i højere grad kan tage hånd om deres opdragelsesopgaver på hensigtsmæssig vis. Denne støtte kan bl.a. iværksættes via forskelligartede reflektoriske og dialogiske samarbejdsformer, hvor såvel pædagoger som forældre bidrager aktivt til en øgede fælles erkendelser og iværksættelse af ændrede handlinger i forhold til barnet. Den hyppige dialog - over en længere periode - vil tillige kunne give mulighed for at udvikle nye handlingsalternativer, der kan kvalificere de udspil, hjem og daginstitution tilbyder barnet. På denne måde kan samspillene i både hjem og daginstitution bliver håndterbare, samstemmes og ændres positivt.

I forlængelse heraf kan daginstitutionspersonalet ligeledes søge at skabe fora, hvor enten daginstitutionens samlede forældregruppe eller familiepladsforældrene alene får mulighed for at danne indbyrdes netværk, hvor de kan drøfte opdragelsesmæssige temaer og erfaringsudveksle med hinanden på uformel vis. Gennem sådanne hjælp-til-selvhjælpsaktiviteter kan forældrene støttes i at kunne se, forstå og handle afstemt på deres barns signaler og på denne måde formå - over tid - at ændre dynamikkerne i familien.

Efter 3. måneders familiepladsforløb foretages en intern vurdering institutionen og familien imellem, om hvorvidt tilbuddet opleves relevant og om det ligeværdige og gensidige samarbejde fungerer tilfredsstillende. Såfremt den ene eller begge parter oplever samarbejdet mangelfuldt eller utilfredsstillende foretages en yderligere præcision af samarbejdets indhold og omfang. Dette evalueres internt 3. måneder efter. Såfremt samarbejdet forsat ikke opleves tilfredsstillende, indkaldes den familiepladsansvarlige konsulent til et afklarende møde.

Netværksdannelse.

For at kvalitetssikre det pædagogiske arbejde indgår alle institutioner med familiepladser i netværk. Her gives ledere og pædagoger mulighed for vidensdeling og gensidig inspiration fra andre institutioner, der arbejder med samme fokusområder. Udvekslingen af viden og erfaringer skal bidrage til den fortsatte kompetenceudvikling, ligesom netværksmøderne skal danne ramme for drøftelser af opståede spørgsmål og dilemmaer. Netværksmøderne er også det forum der sikrer faglig, organisatorisk og praktisk informationsudveksling mellem institutionerne og forvaltningen. Endelig giver netværksmøderne mulighed for supplement af viden fra andre forvaltninger samt fra gæsteforedragsholdere.

Netværksmøderne afholdes med deltagelse af ledere samt de familiepladsansvarlige pædagogiske konsulenter. Herudover anbefales det, at mindst en fra det pædagogiske personale ligeledes deltager. Det anbefales, at der afholdes minimum 5 netværksmøder årligt.

Herudover indgår nyoprettede familiepladsinstitutioner i det første år i et forpligtende samarbejde med en i forvejen etableret familiepladsinstitution, der yder vejledning og rådgivning.

Efteruddannelse.

Institutioner med familiepladser forpligter sig til, at 2 pædagoger deltager i minimum 2 efteruddannelsesdage årligt, samt at hele personalet samlet deltager i en årlig efteruddannelsesdag i institutionen. Disse dage organiseres og planlægges af de familiepladsansvarlige konsulenter. Efterfølgende er lederne forpligtet til at skabe tid og rum for at denne viden kan formidles til hele personalegruppen.

I løbet af det første år som ny familiepladsinstitution vil hele personalet få mulighed for at modtage undervisning i følgende emner:

- Inklusion.
- Systemisk/narrativ tænkning.
- Anerkendelse
- Forældresamarbejde.

Derudover vil den familiepladsansvarlige konsulent understøtte institutionens arbejde med at implementere tilgange til metodisk refleksion over egen praksis.

Metodisk refleksion.

Familiepladsinstitutionerne forpligtiger sig til at reflektere systematisk over egen praksis og derudfra arbejde stringent metodisk i hverdagen for at styrke familiepladsbørnenes trivsel. Der skal arbejdes mod en institutionskultur af reflekterende metodikere.⁷ Dette arbejde understøttes løbende af den familiepladsansvarlige konsulent.

Arbejdet med metodisk refleksion har til formål at udvikle personalets faglige kompetencer og skærpe blikket på egen praksis, således at børn med familieplads i højere grad

⁷ "Den reflekterende metodiker ser sig selv, sine handlinger og tilbøjeligheder som mulige og nødvendige at gøre til genstand for systematiske undersøgelser. Også kollegers, børns og forældres handlinger betragtes som mulige og nødvendige at gøre til genstand for et sådan analytisk arbejde som informerer og kvalificerer den pædagogiske indsats." Kjær, Bjørg: Basispladspædagogik og institutionskultur. Københavns Kommune, 2009.

inkluderes.⁸

Ledelsen i institutionen er forpligtet til at sikre rum og tid til planlagt systematisk refleksion og er ansvarlig for, at denne systematiske refleksion integreres i institutionens hverdagsliv og bruges konstruktivt fremadrettet.

Vejledning og konsulentstøtte.

Det er den enkelte institutionsleders hovedansvar at sikre institutionernes faglig pædagogiske udvikling samt støtte op om det inkluderende miljø, således at institutionen bliver i stand til at understøtte børnenes udvikling, læring og trivsel - herunder børnenes muligheder for at indgå i betydningsbærende fællesskaber. Den familiepladsansvarlige konsulent er katalysator for denne proces og sikrer fremdriften i udviklingen af inkluderende læringsmiljøer. Institutionerne støttes i at reflektere over betydningen af deres tilgang til børnene, herunder institutionens organisatoriske ramme, daglige struktur, aktiviteter og relationer.

Denne kompetenceudvikling understøttes af den familiepladsansvarlige konsulent på 3 plan:

- Vejledning, undervisning og refleksion i institutionen.
- Organisering og afholdelse af netværksmøder.
- Organisering af efteruddannelse.

Udover dette har konsulenten en tovholderfunktion i forhold til visitationsudvalget for familiepladser. Endelig deltager konsulenten i de årlige statusmøder i institutionerne sammen med forældre og personale.

Ved uoverensstemmelser mellem institution og forældre kan den familieplads ansvarlige konsulent tilkaldes til et afklarende møde.

Målformulering, evaluering, vurdering og dokumentation.

For hvert barn i en familieplads udarbejder institutionen i samarbejde med forældrene en beskrivelse af tiltag for, hvordan institutionen og forældrene vil skabe muligheder for barnets deltagelse i læringsfællesskaber. (Der mangler skabelon) Dette indebærer, at institutionen skriftligt redegør for, hvorledes de planlægger, evaluerer og dokumenterer effekter af arbejdet.

Denne beskrivelse revurderes halvårligt i institutionen og indgår i det årlige statusmøde med den familiepladsansvarlige konsulent.

Fysiske rammer

Som kriterium i udvælgelsen af institutioner indgår en vurdering af, hvorvidt institutionens fysiske rammer giver mulighed for arbejdsro til metodisk og systematisk refleksion både i forhold til udvikling af den pædagogiske faglighed og det udvidede forældresamarbejde. Det anbefales, at det pædagogiske personale har let adgang til it-udstyr til brug ved forberedelse, dokumentation og refleksion.

⁸ ”At arbejde metodisk indebærer, at der er en bevidsthed til stede om det pædagogiske arbejde, dets indre sammenhæng og dets sammenhæng med hvad der sker i institutionens dagligdag og hvordan børnene fungerer og fremstår.” Ibid. s. 102.

4.7. Udslusning og overgange.

Da hensigten med en familieplads er at højne barnets trivsel og læring, således at barnet på sigt kan trives og deltage institutionens liv uden specifikke tiltag, må institutionen derfor fra indskrivningstidspunktet målrettet arbejde på at overflødiggøre familiepladsindsatsen.

Ved afslutning af et familiepladsforløb fortages der i samarbejde mellem institution og forældre en vurdering af familiepladsforløbets betydning for barnets øgede læring og trivsel samt en vurdering af eventuelle fremtidige tiltag og opmærksomhedspunkter, der kan sikre barnets fortsatte trivsel og læring. På baggrund heraf udarbejder institutionen en evaluering, indeholdende en beskrivelse af udbyttet ved familiepladsen, beskrivelse af barnets ressourcer, anvendte pædagogiske tilgange til højnelse af barnets deltagelsesmuligheder samt fremadrettede anbefalinger for at sikre fortsatte udviklingsbetingelser for barnet. (Mangler skabelon til dette papir hvor der står: Hvad har barnet opnået, hvilke pædagogiske tiltag har haft en virkning og fremadrettede anbefalinger, årsag til ophør af familiepladsforløbet.)

Denne afsluttende beskrivelse fremsendes til familiepladskonsulenten med begrundelse for familiepladsforløbets ophør.

Når familiepladsforløbet ophører, fortsætter barnet sin hverdag i den pågældende institution.

Hvis et barn i en familieplads overgår til skole, fritidshjem/KKFO eller anden daginstitution, udarbejder institutionen yderligere anbefalinger, der tager udgangspunkt i ovenstående beskrivelse, som overdrages med samtykke fra forældrene til skole, fritidshjem/KKFO eller anden daginstitution. (Mangler overdragelsespapir)